

*Вічна пам'ять
Тим, хто загинув!!!
Вічна слава
Тим, хто живий!!!*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ворожейкіна О.М. Мій клас – випускний! Харків, 2008. 202с.
2. Година спілкування. 11 клас./Упоряд. М.О.Володарська. Харків: Вид-во «Ранок», 2011. 192с.

3. Години спілкування. 9-11 класи./Уклад. В. М. Андреева. Харків: «Основа», 2014. 128с.
4. Кращі виховні заходи /Упоряд. В.О.Гноїнська. Харків: Вид-во «Ранок», 2011. 319с.
5. Місюра Т.М. Виховний захід "Урок миру". URL: <http://infourok.ru/vihovniy-zahid-urok-miru-527222.html/>.
6. Словник^{UA}: портал української мови та культури. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=%D0%BC%D0%B8%D1%80>

Л.О.Сокуренько,

вихователь закладу (ясла-садок) "Ластівка" с. Хутори Слобідської сільської ради Черкаського району Черкаської області

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗА ПРОГРАМОЮ «ДИТИНА» В УМОВАХ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Сучасна Україна переживає один із найскладніших етапів своєї історії. Війна трансформує не лише економіку та політику, а й внутрішню стійкість суспільства, його цінності та здатність до самоорганізації. У таких умовах стратегічного значення набуває формування свідомого, відповідального та згуртованого покоління. Патріотичне виховання в цьому контексті є важливою складовою освітньої роботи. Ідеться не про декларативні гасла, а про системну діяльність, спрямовану на формування в дітей почуття належності до своєї країни, розуміння її культури та історії, поваги до традицій.

Дошкільний вік є першим етапом соціалізації особистості. Саме тут дитина вперше виходить за межі родини і починає взаємодіяти з ширшим соціальним середовищем. Вона вчиться співпрацювати, дотримуватися правил, проявляти емпатію. Усе це — основа майбутньої громадянської позиції.

Базовий компонент дошкільної освіти визначає основні компетентності, яких має набути дитина до вступу до школи. Програма «Дитина» деталізує ці положення, приділяючи окрему увагу патріотичному вихованню.

У програмі підкреслюється, що любов до Батьківщини формується через:

- пізнання рідного краю;
- повагу до державних символів;
- ознайомлення з традиціями;
- розвиток мовлення українською мовою.

Важливо розуміти, що патріотичне виховання не є окремим «предметом». Воно інтегрується у всі види діяльності дитини — ігрову, художню, мовленнєву, пізнавальну.

Діти 3–6 років сприймають світ образно та емоційно. Вони краще запам'ятовують історії, ніж абстрактні пояснення. Тому патріотичне виховання повинно бути побудоване на позитивних образах, прикладах, казках, символах. Наприклад, поняття «Батьківщина» можна пояснювати через історію про родину, яка любить свій дім і піклується про нього. Дитина поступово переносить це розуміння на ширший масштаб. Важливо також враховувати, що сучасні діти можуть мати досвід тривожних подій. Тому завдання педагога — не акцентувати на страхах, а формувати відчуття безпеки та підтримки.

Для прикладу, маємо зарубіжний досвід, який варто враховувати. У Фінляндії в дошкільних закладах велика увага приділяється формуванню почуття відповідальності за спільноту. Дітей вчать поважати правила, дбати про навколишнє середовище. У Німеччині дошкільна освіта орієнтована на розвиток демократичної культури — діти вчаться висловлювати свою думку, слухати інших, знаходити компроміси. У Канаді поєднується національна ідентичність із принципами мультикультурності. Дітей знайомлять із

Реалізація патріотичного виховання в ЗДО повинна бути системною та різноплановою. Воно не може обмежуватися окремими урочистими заходами. Ефективність досягається тоді, коли цінності інтегруються в повсякденну діяльність через:

1. Тематичні заняття, які є важливою формою роботи, але їхній зміст має бути інтерактивним. Наприклад: тема «Моє рідне місто» може включати перегляд фотографій знайомих місць, створення спільної карти міста або тема «Державні символи України» — виготовлення аплікацій прапора, слухання гімну з поясненням його значення. Важливо, щоб діти не були пасивними слухачами, а брали участь у розмові, ставили запитання, висловлювали свої думки.

2. Народна творчість як метод передачі цінностей. Українська народна культура містить потужний виховний потенціал. Казки, пісні, загадки, прислів'я передають моральні норми та зразки поведінки. Через казку дитина засвоює: поняття справедливості, значення сміливості та важливості взаємодопомоги. Наприклад, після читання казки вихователь може запропонувати дітям обговорити вчинки героїв, поставити запитання: «Чому герой вчинив саме так?», «Що б ти зробив на його місці?»

3. Свята та пам'ятні дати. Організація свят має бути не формальною, а змістовною. Підготовка до свята може включати вивчення пісень, виготовлення прикрас, бесіди про значення події. Важливо, щоб діти відчували атмосферу радості та єдності.

Форми та методи патріотичного виховання в ЗДО повинні бути різноманітними, системними та відповідати віковим особливостям дітей. Важливо, щоб робота не зводилася лише до ознайомлення з символікою, а була спрямована на формування глибших цінностей — відповідальності, поваги, співпраці.

Роль педагога у процесі патріотичного виховання дошкільників є визначальною, адже саме він стає для дитини першим провідником у світ соціальних цінностей. Жодна програма чи методичні рекомендації не матимуть реального впливу без особистісної позиції вихователя. У дошкільному віці діти насамперед наслідують дорослих, тому ставлення педагога до мови, культури, традицій і державних символів формує відповідне ставлення у вихованців. Якщо вихователь демонструє щире повагу до рідної мови, інтерес до історії та культури, толерантність і відповідальність у щоденній поведінці, ці якості природно засвоюються дітьми.

Патріотичні почуття в ранньому віці мають емоційну основу, тому важливо, щоб педагог створював у групі атмосферу довіри, підтримки й безпеки. Особливо в умовах сучасних викликів, коли діти можуть відчувати тривожність, вихователь має залишатися стабільною та зрівноваженою фігурою. Через його спокій, впевненість і доброзичливість дитина отримує відчуття захищеності, що є необхідною умовою формування позитивного образу Батьківщини.

Водночас сучасний педагог повинен володіти високим рівнем **професійної компетентності**, що передбачає не лише знання методики, а й глибоке розуміння психологічних та вікових особливостей дітей. Це дозволяє вихователю виступати в ролі «перекладача», який вміє адаптувати складні суспільно-політичні поняття та історичні факти, подаючи їх у доступній, емоційно забарвленій формі, зрозумілій малечі.

Патріотичне виховання — це тонка робота, яка категорично не може зводитися до:

- формальних масових заходів;
- сухих декларативних тверджень;
- завчених гасел, що не відгукуються в серці дитини.

Натомість воно має бути наповнене **живим змістом** і органічно вписуватися у щоденну діяльність групи — через гру, спільне читання, обговорення ранкових новин або творчі проекти.

Практичний інструментарій: Вправи та методи

Щоб закріпити матеріал і побачити перші результати, спробуйте впровадити ці техніки у свій розпорядок:

1. Метод «Мікро-кроків» (Kaizen)

Замість того, щоб намагатися змінити все за один день, зосередьтеся на мінімальних діях.

Вправа: Виберіть одну ціль. Визначте дію, яка займає менш як **2 хвилини**, але наближає вас до неї (наприклад, написати один рядок коду, зробити 5 присідань або прочитати одну сторінку).

Мета: Подолати супротив мозку перед великими завданнями.

2. Техніка «Когнітивне переформулювання»

Ця вправа допомагає змінити негативні установки на конструктивні.

Вправа: Розділіть аркуш паперу на дві колонки.

У лівій запишіть фразу: *"Я не можу цього зробити, бо це занадто складно"*.

У правій переформулюйте її: *"Я поки не знаю, як це зробити, але я можу вивчити перший крок"*.

Мета: Зміна внутрішнього діалогу з критики на підтримку.

3. Метод «Помідоро» (Класика продуктивності)

Якщо важко зосередитися, використовуйте часові блоки.

Алгоритм: 1. 25 хвилин інтенсивної роботи.

2. 5 хвилин повної перерви (без телефону!).

3. Після 4-х циклів — довга перерва (20–30 хв).

Мета: Тренування «м'яза» концентрації та запобігання вигоранню.

4. Вправа «П'ять Чому?»

Метод для пошуку справжньої мотивації або причини проблеми.

Вправа: Сформулюйте проблему (наприклад: *"Я постійно прокрастиную"*). Запитайте *"Чому?"*. Отримавши відповідь, знову запитайте *"Чому?"*. Повторіть це **5 разів**, поки не дійдете до першопричини.

Мета: Глибоке саморозуміння.

Не менш значущою є **співпраця педагога з родиною**. Саме сім'я є першим осередком формування світогляду дитини, її ціннісних орієнтирів, емоційного ставлення до Батьківщини, рідної мови, традицій та культури. Узгодженість підходів закладу дошкільної освіти та сім'ї створює єдиний виховний простір, у якому дитина отримує цілісне й послідовне розуміння моральних норм і громадянських цінностей. Важливо, щоб педагог і батьки були партнерами, підтримували відкритий діалог, обмінювалися спостереженнями та спільно визначали напрями виховної роботи.

Ефективна взаємодія передбачає не лише інформування батьків, а й їх активне залучення до освітнього процесу: участь у спільних заходах, родинних проєктах, патріотичних акціях, творчих ініціативах. Такий формат співпраці допомагає дитині відчувати єдність вимог і підтримку з обох боків — і в закладі освіти, і вдома.

Таким чином, особистість вихователя, його професіоналізм, педагогічна майстерність і внутрішня переконаність у важливості своєї місії стають ключовими чинниками ефективного патріотичного виховання дошкільників. Саме щире ставлення педагога до національних цінностей, його власний приклад, культура мовлення та поведінки формують у дітей перші паростки любові до рідної землі та відповідальності за її майбутнє.

Отже, патріотичне виховання дошкільників у закладах дошкільної освіти за програмою «Дитина» є важливим стратегічним напрямом розвитку України. Воно виступає не лише складовою освітнього процесу, а й вагомим чинником формування громадянської зрілості майбутніх поколінь. Саме в умовах сучасних суспільних викликів особливої актуальності набуває виховання дітей у дусі любові до Батьківщини, поваги до державних символів, рідної мови, історії та культурних традицій українського народу.

Патріотичне виховання сприяє формуванню в дітей моральних цінностей, почуття гідності, соціальної відповідальності, емпатії та готовності діяти на благо громади. Воно допомагає розвивати національну свідомість, закладає основи громадянської ідентичності, формує перші уявлення про права й обов'язки людини, значення миру, взаємопідтримки та єдності.

Саме в дошкільному віці закладається фундамент майбутньої особистості: формуються емоційно-ціннісне ставлення до навколишнього світу, перші соціальні навички, моральні орієнтири. Дитина вчиться співпереживати, пишатися досягненнями своєї країни, берегти природу рідного краю, шанувати старших і допомагати молодшим. Усе це створює підґрунтя для гармонійного розвитку свідомого громадянина.

Від того, наскільки системно, цілеспрямовано й творчо буде організована ця робота в закладі дошкільної освіти, залежить майбутнє українського суспільства. Адже саме сьогодні, через щоденну педагогічну діяльність, формуються ті цінності й переконання, які визначатимуть розвиток України завтра.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/doshkilna/2020/21.12/bazovyykomponentdoshkillya.pdf> 2021.
2. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. О. В. Проскурняк та ін. Київ : 2020. 123с.
3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ : Радянська школа, 1978. 263с.
4. Бех І. Д. Виховання особистості [Текст] : сходження до духовності. Київ : Либідь, 2006. 272 с.